

Skötselplan för naturreservatet Knapptorp i Nora kommun

Kalkpåverkat parti vid Knapptorps övre delar . Foto: Jim Hellquist

Skötselplanen utgör bilaga 1 till reservatbeslutet.

Skötselplanen är upprättad av Jim Hellquist.

2020-11-16

511-5733-2018

Allmän del

Syftet med naturreservatet

Syftet är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt skydda, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer.

Områdets naturskogar, myrmarker och andra ingående naturtyper liksom dess biologiska mångfald, ska bevaras och utvecklas.

Inom ramen för bevarandet av områdets naturmiljöer och biologiska mångfald ska lämpliga åtgärder vidtas för att underlätta för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses i huvudsak genom att områdets naturtyper med dess flora och fauna utvecklas fritt genom intern dynamik och andra naturliga processer.

Som restaureringsåtgärd kommer dämning av vissa diken ske för att återskapa en naturlig hydrologi med fluktuerande vattennivåer. Med efterföljande fri utveckling kommer åtgärden resultera i naturgiven vegetation i våtmarkerna liksom stora förekomster av död ved.

Som restaureringsåtgärd med efterföljande fri utveckling kan bränning komma ifråga för utvecklingsmark och arronderingsmark.

Åtgärder kan komma att vidtas för att eliminera förekomsten av exotiska träd och buskar och invasiva växt- eller djurarter.

Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma ifråga.

Administrativa data:

Namn	Knapptorp
NVR-id:	2049338
Kommuner:	Nora
Lägesbeskrivning:	5,5 km sydväst om Nora samhälle
IUCN-kategori:	1a, Strikt naturreservat
Fastighet:	Del av Knapptorp 1:3 samt Bengtstorp 3:34
Markägare:	Enskilda
Rättigheter:	Ledningsrätt, jakt, väg
Areal:	19 hektar
KNAS naturtyper:	Barrskog 16,76 ha, trivial lövskog med ädellövinslag 2 ha, hygge 0,24 ha
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län

Naturförhållanden

Knapptorp består av en väst-nordvästvänd, långsträckt och förhållandevis svagt sluttande skogsmark. Utförsluten är på många håll översilade, och därutöver i framförallt de mellersta och nedre regionerna, starkt påverkade av urbergskalk. Fältskiktet är i dessa delar därför särskilt yppigt med ett antal krävande kärleväxter som signalerar om de ovanligt rika ståndortsförhållandena.

Skogen är i huvudsak grandominerad och står på de flesta håll jämförelsevis högstammig. Den är stamtät, diameterspridd och flerskiktad. Mot krönläget tilltar inslaget av tall väsentligt vilka i de högläntare omgivningarna främst utgörs av ett flertal äldre spärrgreniga tallindivider. Lövträden står insprängda i den dunkla granskogen, bland annat som grova grovbarkiga vårtbjörkar av förhållandevis hög ålder. Vi de uppenbart kalkpåverkade delarna finns också närmast lundartade skogsmiljöer som lokalt domineras av gråal, ask och asp. I sluttningarna skjuter källor upp på flera platser, även där har gråalen har slagit till med gruppvisa förekomster. Ädla lövträd som ask och lönn står också att finna vid den lilla bäckdalen där Knapptorpsbäcken tidvis porlar fram på dalbotten. Runt bäckdalen förekommer även koncentrationer av grov asp och björk.

Huvuddelen av Knapptorpsskogen präglas idag av att skogen stått för självständig utveckling under flera årtionden. Skogen har under samma tidsperiod åldrats och nått ett utvecklingsskede där den allmänt utsatts för omdanande processer av insekter, rötsvampar och olika stormårgångar. De ekologiskt betydelsefulla förloppen har alstrat en hel del död ved av olika slag. Denna period av mer eller mindre självständig utveckling inträffade efter flera generationers lågintensiva brukande av skogen där också skogsbetet in på 1970-talet var av betydelse.

De för vår tid avvikande skogshistoriska sakförhållandena tillsammans med de gynnsamma geologiska förutsättningarna, medverkar båda till att Knapptorp är ovanligt artrikt med avseende på kärleväxter, mossor och svampar som exempelvis skogsknipprot, tvåblad, svart trolldruva, vårärt, ormbär, tibast, grov fjädermossa, platt fjädermossa, kruskalkmossa, gul taggsvamp, svavelriska, vedticka m fl. Här finns även spår av tjäders leverne liksom av tretåig hackspett.

Historisk markanvändning

De äldsta och dominerande skogsgenerationerna vid Knapptorpskogen är naturligt uppkomna. Åldervariationerna är hos dessa påtagliga och etableringsfaserna sträcker sig över 40 år i tiden med början omkring 1860. Skogen är lågintensivt brukad med plockhuggningsliknande metoder under framförallt senare halvan av

Knapptorpsbäckens nedre lopp genom reservatet . Foto: Jim Hellquist

1900-talet. Skogsbete har förekommit även om dess forna utbredning inte är utredd. Äldre torkade enar i numera dunkel granskog visar på att området under en längre tidsperiod varit betydligt öppnare än idag vilket förmodligen kan härledas det forna skogsbetet, som enligt de nuvarande ägarna till fastigheterna pågick ända in på 1970-talet. Vid de bördigaste nedre liggande delarna av Knapptorpsskogen i nordväst där kalkförekomsten ligger som ytligast i marklagren, har i historiska tider kalksten eller så kallad limsten brutits, vilket var ett viktigt råmaterial för traktens bergsbrukshandtering.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreseptatet Knapptorps bevarandevärden är främst kopplade till de ovanliga ståndorterna av urbergskalk liksom till äldre självvallrande barrskog med stort inslag av gamla naturvärdesträd. Här har också inslaget av gamla lövträd och befintligheten av ädellövträd stor vikt, liksom områdets konstant höga och jämna luftfuktighet genom de speciella beståndsegenskaperna och den ständiga närvaron av markvatten i form av översilning och utmynnande källflöden. De förekommande skogstyperna är nationellt prioriterade i det formella skyddet av skogsmark.

Källor

1. Artportalen, www.artportalen.se, Artdatabanken och Naturvårdsverket.
2. Ekonomiska karta 1955
3. Häradskarta 1865
4. Laga Skifteskarta 1820

Plandel

Reservatet har indelats i två skötselområden, se skötselplankarta

- A. Äldre grandominerad barrskog med lövträdsinslag
- B. Friluftsliv

Skötselområde A, (19 ha)

Äldre grandominerad barrskog med lövträdsinslag

Skötselområdet A utgörs till absoluta huvuddelen av äldre grandominerad barrskog ca 100–140 år gammal med en viss andel insprängd äldre spärrgrenig tall. Skogen är uppenbart diameterspridd och flerskiktad. Inslaget av undertryckta senvuxna trädindivider av främst gran är stort. Även inslaget av död ved är partivis påtagligt vilket accelererat i vissa delar sista åren genom tillslaget av granbarkborre (främst vid krönet). Utifrån de varierande ståndortegenskaperna i

Den viktiga primärrötaren klibbticka förekommer på gamla granar vid Knapptorp. Foto: Jim Hellquist

sluttningarna och brukningshistoriken, finns också ett varierande inslag av lövträd. Lövträden blir dessutom dominerande i en areellt begränsad skogsmiljö av lundartad karaktär vid de lågläntare nordvästra omgivningarna.

Den grandominerade barrskogen i skötselområdet skall också fortsättningsvis präglas av naturlig störningsdynamik med efterföljande successionsutveckling. Trädsiktet ska vara olikåldrigt, flerskiktat och diameterspritt. Det ska finnas gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd.

Bevarandemål och skötselåtgärder

Arealen naturskogsartad barrskog skall vara minst 19 hektar. Skötselområdets naturvärden utvecklas och förvaltas på bästa sätt genom att lämnas för fri utveckling. Dock kan borttagande av konkurrerande yngre eller medelålders

2020-11-16

511-5733-2018

granar genomföras i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider av lövträd eller gamla tallar.

Det ska finnas följande typiska arter: *skogsknipprot*, *tvåblad*, *svart trolldruva*, *vårärt*, *ormbär*, *tibast*, *grov fjädermossa*, *platt fjädermossa*, *kruskalkmossa*, *gul taggsvamp*, *svavelriska*, *vedticka*, *ullticka*, *kötticka*, *gammelgranlav*, *kattfotslav*, *tofsmes*, *kungsfågel*, *tretåig hackspett*, *järpe* och *tjäder*.

Skötselområde B

Friluftsliv

Naturreseptatet Knapptorp är beläget 5,5 km sydväst om Nora samhälle.

Bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet befinner sig inom Nivåläggning 1, vilket innebär att få besöksanläggningar finns i reservatet. Informationsskyltar kommer sättas upp enligt skötselplankarta. Tillsyn och underhåll av informationstavlor.

Övrigt

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Länsstyrelsen i Örebro län.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemål och syfte kommer att ske inom länens obligatoriska uppföljning – Block A – och beskrivs i Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län.

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Effekter av restaureringsåtgärder som kostat mer än 200 000 SEK, som är finansierade av sakanslaget och syftar till att stärka bevarandestatusen i naturtyper i Habitatdirektivets bilaga 1 eller för arter i bilaga 2 ska följas upp inom länens obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län. Planen är i dagsläget inte färdigställd.

